

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om vuxenutbildningsstöd, lagen om Utbildningsfonden och 1 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om vuxenutbildningsstöd, lagen om Utbildningsfonden och 1 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (RP 153/2016 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Pekka Paaermaa, social- och hälsovårdsministeriet
- generalsekreterare Tanja Auvinen, Delegationen för jämställdhetsärenden
- chefsjurist Elina Pajula, Utbildningsfonden
- expert Ida Mielityinen, Akava rf
- ledande expert Vesa Rantahalvari, Finlands näringsliv rf
- direktör Veli-Matti Lamppu, Företagarna i Finland rf
- utredningschef Juha Kurtti, Tehy ry
- expert Samppa Koskela, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Terveyspalvelualan Liitto ry
- Arbetslöshetsförsäkringsfonden.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om vuxenutbildningsstöd, lagen om Utbildningsfonden och lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner ändras. Syftet med propositionen är att göra besparingar i vuxenutbildningsstödet i enlighet med konkurrenskraftsavtalet. Längden och nivån på vuxenutbildningsstödet föreslås bli ändrade. Den maximala tiden för stödperioden förkortas från 19 till 15 månader och nivån på stödet sänks genom att grunddelen minskas med 15 procent. Vidare föreslås det att statens finansieringsandel av vuxenutbildningsstödet för löntagare slopas och att

Betänkande AjUB 6/2016 rd

stödet i sin helhet finansieras med medel ur arbetslöshetsförsäkringsfonden. Staten fortsätter dock att finansiera vuxenutbildningsstödet för företagare.

Dessutom får lagen om vuxenutbildningsstöd och lagen om Utbildningsfonden bestämmelser om att arbete utomlands räknas som tid i arbete. Inte bara arbete i Finland ska räknas in i den tid i arbete som berättigar till vuxenutbildningsstöd och yrkesexamensstipendium, utan också arbete som har utförts i någon av Europeiska unionens medlemsstater, i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2017 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2017.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att både beloppet och längden på vuxenutbildningsstödet sänks. Beloppet kommer att minska under den pågående stödperioden för en del som redan hunnit få stödbeslut. Regeringen föreslår en övergångsperiod för den förkortade stödperioden. Stödet ska betalas ut i högst 19 månader, om ansökan om stödperioden görs innan lagen träder i kraft, stödperioden börjar senast den 1 augusti 2017 och perioden utnyttjas i sin helhet före utgången av 2020. Finansieringen ändras så att vuxenutbildningsstödet för löntagare inte längre ska innefatta någon statlig finansieringsandel och stödet finansieras med avkastningen från arbetslöshetsförsäkringsfonden. Däremot kommer vuxenutbildningsstödet till företagare fortfarande att finansieras av staten. Vidare ska arbete utomlands räknas in i den tid i arbete som berättigar till vuxenutbildningsstöd. Med hänsyn till det svåra statsfinansiella läget är de föreslagna åtgärderna motiverade, anser utskottet och tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer.

Vuxenutbildningsstöd

Syftet med att förkorta utbetalningstiden och sänka beloppet för vuxenutbildningsstödet är att genomföra de nedskärningar i stödet som finns inskrivna i konkurrenskraftsavtalet. Utskottet menar att de föreslagna ändringarna är ett bättre alternativ än den tidigare planen att låta stödet bli lånebaserat. Trots ändringarna kommer vuxenutbildningsstödet fortfarande att ge löntagarna ett relativt bra ekonomiskt stöd under studietiden. Stödet motiverar människor i arbetslivet att höja sin kompetens för att bättre uppfylla behoven i arbets- och näringslivet och få bättre möjligheter att få arbete. Studier med vuxenutbildningsstöd kan vara att uppdatera en tidigare examen eller att avlägga en helt ny examen och få ett nytt yrke.

Vuxenutbildningsstödet har setts som en bidragande faktor av stor vikt när människor vill höja sin kompetens. En studie från Utbildningsfonden (2014) visar att 96 procent av den som utnyttjar vuxenutbildningsstödet anser att stödet är en ganska viktig eller en mycket viktig faktor som gör det

Betänkande AjUB 6/2016 rd

möjligt för dem att studera. Samma åsikt företrädde av 93 procent av de arbetsgivare som utnyttjade stödet.

Det är positivt att arbete i utlandet nu ska få räknas in i den tid i arbete som berättigar till stödet. Det är motiverat att inte bara arbete i Finland räknas in i den tid i arbete som berättigar till vuxenutbildningsstöd och yrkesexamensstipendium, utan också arbete i någon av Europeiska unionens medlemsstater, i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz.

Vuxenutbildningsstöd utnyttjas mest av kvinnor samt inom social- och hälsovården och idrottsområdet

Enligt uppgifter till utskottet deltar fler kvinnor än män i utbildning med hjälp av vuxenutbildningsstöd. På senare år har stödtagarna ökat bland både kvinnor och män, men kvinnorna har blivit fler. Statistik från Utbildningsfonden visar att det 2011 fanns 9 000 stödtagare och att 7 000 av dem var kvinnor och ungefär 2 000 var män. Ifjol fick drygt 20 000 personer vuxenutbildningsstöd, ungefär 15 000 kvinnor och cirka 5 000 män. Ser man till utbildningsområden låg social- och hälsovård och idrott, båda kvinnodominerade områden, i topp. Mellan 2011 och 2015 var andelen 40 procent av alla som fick vuxenutbildningsstöd. I samma sammanhang noterar utskottet att de som har störst behov av att utbilda sig är mindre representerade bland den som studerar med vuxenutbildningsstöd. Ungefär fyra procent av stödtagarna har bara grundläggande utbildning. Också företagen är få, bara 0,5 procent. Det vore viktigt att ta fram lämpliga verktyg för att motivera företagare och personer med bara grundläggande utbildning att vidareutbilda sig.

Propositionen innehåller ingen bedömning av konsekvenserna för kvinnor och män, påpekar utskottet. I just den här propositionen hade det varit extra viktigt med en konsekvensbedömning för att få mer information om skillnader i kvinnors och mäns deltagande i utbildning och ändringarnas konsekvenser för båda könen. Utskottet understryker att det finns skillnader i hur aktivt kvinnor och män deltar i vuxenutbildning och anser det angeläget att frågan utreds. Det gäller att ta fram metoder för att bättre integrera alla de som har nytta av vuxenutbildning för sin yrkesmässiga utveckling.

Den samlade vuxenutbildningen

Vuxna kan förbättra sin kompetens också på andra vägar än bara genom frivilliga studier, som man kan få vuxenutbildningsstöd eller studiestöd för, framhåller utskottet. Det finns bland annat arbetskraftsutbildning som finansieras av arbetskraftsförvaltningen och personalutbildning som finansieras av arbetsgivarna.

Dessutom är det viktigt att de som är i arbetslivet motiveras och uppmuntras att uppdatera sina kunskaper och att i förekommande fall studera för ett nytt yrke, och att de ges möjligheter att göra det. Inom många yrken vinner tekniken allt större insteg och det kräver att de anställda skaffar sig nya kunskaper och färdigheter enligt principen om livslångt lärande. I vissa fall kan strukturomvandlingarna vara så stora att arbetet kräver helt ny yrkesutbildning. I det rådande läget måste vi se till att vårt utbildningssystem kan hålla jämna steg med plötsliga omställningar och snabbt kan tillgodose nya kompetensbehov. Det är nyttigt att få en samlad bild av läget inom vuxenutbild-

Betänkande AjUB 6/2016 rd

ningen, det vill säga vilka alternativ det finns och vad som behöver vidareutvecklas. Samtidigt understryker utskottet vikten av att utreda de samlade konsekvenserna av den pågående utbildningsreformen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1–3 i proposition RP 153/2016 rd utan ändringar.

Helsingfors 25.10.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tarja Filatov sd
vice ordförande Heli Järvinen gröna
medlem Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Reijo Hongisto saf
medlem Niilo Keränen cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Leena Meri saf
medlem Merja Mäkisalo-Ropponen sd
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Eero Suutari saml
medlem Martti Talja cent
medlem Juhana Vartiainen saml
medlem Eerikki Viljanen cent
ersättare Antero Laukkanen kd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.

Betänkande AjUB 6/2016 rd
Reservation

RESERVATION

Motivering

Propositionen innehåller stora försämringar i förvärvsarbetande människors möjligheter att förbättra sin kompetens. Det är fel riktning om man ser till prognoserna för de kommande förändringarna på arbetsmarknaden.

I framtiden förväntas fortbildning bli vanligare inom alla branscher och under alla faser av arbetslivet. Dessutom kommer allt fler att avlägga fler examina under sin yrkesverksamma tid. Inför dessa scenarier bör regeringen med ljus och lykta söka nya möjligheter att underlätta livslångt lärande i stället för att sätta käppar i hjulen.

Förslag

Jag föreslår

att lagförslag 1–3 i proposition RP 153/2016 rd förkastas.

Helsingfors 25.10.2016

Anna Kontula vänst